

170 . Moigrad | Comuna: Mârșid | Județ: Sălaj | Punct: Măgura Moigradului, Dealul Pomet | Anul: 1983 - 1992

Anul: 1983 - 1992

Cod RAN: 142159.03;142159.01;142159.10

Perioade: Protoistorie, Antichitate, Evul Mediu

Epoci: La Tène, Epoca romană timpurie, Evul Mediu

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Nicolae Gudea, Alexandru Matei, Horea Pop, Dan Tamba

Instituții: Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău

Raport

Măgura Moigradului - așezare dacică; epoca dinaintea de cucerirea romană și imediat după cucerire.

Au fost identificate elementele de fortificație ale așezării pe trei dintre laturile platoului; în interior au fost identificate locuințe de suprafață, locuințe semiadâncite, gropi anexe ale locuințelor; s-a lămurit, în parte, problema așa ziselor "gropi rituale" de tip Moigrad; a apărut material dacic în cantitate mare, relevant pentru epocă, care permite acum și precizări de natură cronologică, socială și etnică. Au fost identificate părți din elementele de fortificație romane timpurii, instalate aici provizoriu după cucerire (barăci, o cisternă din cărămizi și o incintă patrulateră, care ar fi putut fi un burgus ?). Au apărut și elemente ale unei locuiri feudale datând din sec.XIII-XIV.

B."Vârful dealului Pomet"; castru roman; epoca romană. Obiectivul de referință pentru orientarea și cercetarea complexului; după determinarea limitelor, principalele elemente de fortificație și a fazelor mari de construcție s-a trecut la precizarea organizării interne a castrului; au fost cercetate ambele latera praetorii; ambele părți ale praetenturii; clădirea comandamentului; această ultimă construcție respectă regulile castrametatiei, dar prezintă un specific aparte datorat poziției, parte materialelor de construcție locale; are 7 faze de construcție și reparații-completări, databile de la începutul ocupației (anul 106) până la data părăsirii provinciei. În *latus dextrum* a fost identificată locuința comandantului (praetorium); construcție cu două faze de evoluție; între ea și zidul de incintă a fost identificată groapa de gunoi. În *latus sinistrum* au fost identificate (de la principia spre zid) un templu subteran al zeului Mithras; o fabrică (pentru făcut și reparat arme și armuri), un spital; o construcție târzie așezată peste valul de pământ. La fabrică și la spital au fost identificate și urmele primei faze de lemn. În praetentura au fost determinate numeroase construcții: a) praetentura dextra: o fabrică cu turnătorie de fier, două magazine și două barăci (?); b) praetentura sinistra: două barăci; rezervor pentru apă; baracă pe partea spre via praetoria și încă 6 barăci pe partea spre zidul de incintă; toate barăcile prezintă două faze de construcție. Material arheologic foarte bogat. El a permis precizarea caracterului fortificație, ordinea de staționare a principalelor trupe și mai ales caracterul roman occidental al culturii materiale din castru.

C."Amfiteatru"; a doua terasă pe panta de sud-vest a dealului Pomet; epoca romană. Săpături sistematice; Istvan Bajusz. La 100 m spre sud-vest de latura de sud-vest a castrului; cel mai mare amfiteatru din provinciile dacice; arena măsoară 66,5 x 52 m; au fost determinate planul și elementele construcției de lemn datând din deceniul 3 al sec.II p.Chr.; a fost determinat și cercetat parțial (chiar reconstruit parțial) amfiteatrul cu zid de piatră construit în anul 157. În cazul construcției de piatră au fost identificate amenajări, reamenajări și reparații databile de la 157 până la sfârșitul stăpânirii romane. La poarta de nord a fost identificat chiar un mic sanctuar închinat zeiței Nemesis, cu amenajările aferente. Materialul arheologic permite delimitarea cronologică a celor două faze. Este primul caz de cercetare de amfiteatru în care se poate folosi pentru datare și determinare materialul arheologic (mai ales cel aparținând de faza cu zid de

piatră).

D. a) "Oraș roman", sector OL; prima terasă la sud-est de castru; epoca romană.

Locuința OL 6; construcție tipic provincială, care îmbină planul casei romane "clasice" cu necesități impuse de condițiile locale (poziție, relief, materiale de construcție). Locuința a fost construită după o amenajare prealabilă a terenului (nivelare, aducere la orizontală), planul inițial cu patru încăperi, din care două încălzite, a suferit mici modificări și chiar completări de plan; într-o epocă târzie (probabil după 275) i-a mai fost adăugată o anexă. Construirea casei OL 6 în acest loc indică, o dată în plus, modul curios cum s-a dezvoltat așezarea civilă la Porolissum. Acest mod de dezvoltare i-a dat un aspect aparte, aparent anarhic în planimetrie. Materialul arheologic, bogat și variat, care permite importante precizări în legătură cu tipul de viață și nivelul civilizației provinciale.

b) "Oraș roman"; sector L; prima terasă la sud-est de castru; epoca romană și post romană. Săpături sistematice; Alexandru Matei, D. Tamba, Nicolae Gudea. Sector L; terasă care se întinde paralel cu latura de nord-est a castrului; au fost cercetate 4 locuințe L1, L2, L7 și LM1 și au fost identificate urmele mai multor locuințe (cel puțin încă 10); toate împreună alcătuiesc o stradă cu clădiri pe ambele părți; clădirile L1 și L2 se află spre capătul de sud al străzii pe partea dinspre deal; clădirile L7 și LM1 se află mai spre nord (de la porta praetoria) pe partea dinspre vale. Planul construcțiilor diferă; toate sunt însă locuințe cu câte 3-4 încăperi; pentru protejarea clădirilor L1 și L2 s-a construit încă în antichitate un zid de sprijin; ambele erau încălzite; între ele și zidul de protecție se află o "fântână"; clădirile L7 și LM1 au fost construite pe un teren înclinat; pentru a opri alunecările s-au construit contraforți; ambele clădiri prezintă completări și adăugiri ulterioare; ambele au fost încălzite. Materialul arheologic din aceste clădiri oferă date importante în legătură cu arhitectura locuinței romane, modul de viață și nivelul de civilizație provincială; există materiale care arată că viața locuitorilor a continuat și după părăsirea Daciei Porolissensis.

c) "Orașul roman", zona cu ateliere de olari; terasele situate la sud de castru, pe pantele de sud-est ale "Coastei viei"; au fost cercetate un cuptor de ars cărămizi, o zonă de îngropare a deșeurilor ceramice și un atelier de olărie; situate în ordine de la est la vest dinspre izvorul "Ciorgăul zăului" spre izvoarele de la "Grajdule Pometului". Cuptorul de cărămizi este de mare capacitate; este primul de acest fel descoperit la Porolissum; resturile ceramice din zona de reziduuri indică o activitate ceramică foarte intensă; locuința-atelier indică modul cum se lucra la producerea ceramicii. Materialul arheologic bogat și interesant, care (acum) sugerează puterea economică a centrului de olari de aici.

d) "Vama romană", sectorul FH; pe dealul "Ferice", situat chiar în locul unde drumul roman ieșea (sau intra) în complex, străbătând elementele de fortificație ale orașului. Construcția are două faze; o fază inițială cu incinta construită din val de pământ; poartă de lemn pe latura de sud; dimensiuni 32 x 40 m; faza a doua cu zid de piatră a fost construită în deceniul 5 al sec.II; dimensiuni 35 x 43 m; poartă cu bastioane de piatră pe latura de sud. Turn pe latura de nord (probabil un fost turn de pază înglobat acum în clădirea vămii); în interior două barăci, despărțite de un drum de pietriș; pe latura de est (în exterior), lângă drumul principal, două încăperi servind la activitățile de vămuire (una din ele avea chiar caracter sacru, înrânsa fiind grupate inscripțiile sau portretele împăraților) au fost construite simultan cu zidul de incintă; vameșii erau sprijiniți în activitatea lor de un detașament de militari, care staționa în cele două barăci. Acești militari proveneau din cohors V Lingonum. Materialul arheologic bogat și variat, constând din inscripții, ștampile și inscripții pe cărămizi, instrumente de ștampilat etc., oferă date importante pentru cunoașterea acestui aspect al vieții economice romane. Trebuie menționat că este prima dată în Imperiul Roman când a fost identificată și cercetată o clădire de vamă. Ea urmează a fi publicată monografic.

Informații suplimentare online

[Raportul 798 din cronica.cimec.ro](http://raportul798.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
